

**Quæstionum Canonicarum, In Quinque Libros
Decretalium, Tomus ...**

In Librum I. Decretalium, Per quadraginta, & tres Titulos distributum, in
quo agitur De Constitutionibus, Seu Legibus universim ...

Krimer, Ferdinand

Augustæ Vindelicorum, 1706

§. IV. A quo tempore lex irritans incipiat habere effectum?

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73031](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73031)

faciendi actum (v.g. contractum *validum*) ubi aberit talis lex, aberit etiam valor actus; sed quando leges irritant actum ob commune bonum Reipublicæ independenter à delicto, etiam stante in operante invincibili talis legis ignorantia, abest lex constituens dictam potestatem juridicam; hæc enim pendet à voluntate Legislatoris tribuente valorem actui non obstante oppositione cum lege præcisè prohibente actum; ergo stante in operante etiam invincibili talis legis ignorantia, aberit valor actus, consequenter aderit ejus nullitas; ergo leges irritantes in ejusmodi casu nullatenus impediri possunt ab effectu irritationis ob ignorantiam etiam invincibilem in operante actum sine tali forma, saltem seclusa necessitate taliter faciendi actum. Min. probatur: quia si stante lege irritante cum dicta ignorantia nihilominus valeret actus, lex vellet valere actum, ut ponit casus, & non vellet eum valere, quia stat lex irritans, quæ est voluntas efficax, ne valeat actus non servatâ formâ præscriptâ.

1167. Dixi: *seclusa necessitate taliter faciendi actum*, nimirum prætermisâ formâ per legem præscriptâ, ut si quis gravi necessitate constrictus cogitur matrimonium contrahere, vel testari, quin habeat, vel habere possit ullam notitiam, requiri præsentiam eorum, qui de jure ceteroquin ad valorem actus intervenire debent. Nam etsi Castropalaus *cit. n. 8.* doceat, etiam in hoc casu propter dictam ignorantiam non impediri ab irritationis effectu leges irritantes, quæ ob speciale bonum Reipublicæ actum irritant omisâ tali forma; contrarium tamen apud eundem tenent Tiraquel. Alderan. Mascard. & Farinacius, volentes, *necessitate compulsos, non implere formam præscriptam, non vitare obinde actum; sed firmum esse ex præsumpta voluntate Legislatoris, nolentis eo casu obligare.*

1168. Et quamvis Castropalaus *loc. cit.* velit esse discrimen ex eo, quod lex non obliget ad irritationem, sed illam solum imponat; mihi tamen semper visum est, rectè argui, quod, sicut justè præsumimus, Legislatorem humanum non velle subditis imponere obligationem cum gravi detrimento, quando id secum trahit observantia legis, in quantum talis nullitas pendet ab ipsius

voluntate; sic etiam justè idem præsumi de præscripta forma, in casu urgentis necessitatis; utrumque enim pendet ab ejus voluntate, ut ponit casus.

Ad extremum nota, irritationem etiam ¹¹⁶⁹ impediri posse renuntiatione favoris, quando ea non absolute per legem imponitur actui, sed specialiter in favorem certæ personæ v.g. pupilli, Religionis. Sic enim alienatio, quam facit pupillus etiam sine Tutoris autoritate, valida est, quando ea cedit in speciale illius commodum; quia lex non intendit causare irritationem, nisi in quantum alteri commodum fuerit, ne, quod in favorem constitutum est, in ejus dispendium retorqueatur, ut dicitur *reg. 61. in 6.* & colligitur ex c. *ad Apostolicam, de Regularibus, & c. Tuis, de Testibus.*

§. IV.

A quo tempore lex irritans incipiat habere effectum?

Questio procedit, non de effectu obligationis (hic enim non semper est à lege irritante, quæ tali formaliter ex n. 1162.) sed irritationis. Multi censent, quod statim à puncto suæ constitutionis producat nullitatem in actu, si fiat omisâ formâ per legem præscriptâ. Tum quia in producendo effectu non pendet à sui intimatione subditis facta; cum non inducat obligationem; sed teneat etiam ignorantes; tum quia talis effectus emanat à sola lege, seu Principis voluntate; ita Menochius *de arbitr. l. 2. cent. 2. casu 185. n. 2.* Sylvester *V. lex, q. 6. dict. 3.* & plures alij. Sed rectius universaliter tenetur, nullam legem sive canonicam, sive civilem (nisi expressis verbis caveatur, boni communis necessitate sic exigente) exercere posse vim irritationis, ante lapsum temporis, quo possit obligationem inducere; quia secus non esset sufficienter intimata subditis; imò nec justa, propter gravissima mala, quæ redundarent in Rempublicam, si prius, quam innotesceret subditis præscripta forma, & in hujus neglectu actuum nullitas, haberet vim annullandi actum.

Hinc negandum est intimationem legis requiri tantum, ut obtineat vim obligandi, prout existimat sententia contraria; sed ¹¹⁷¹

sed etiam, ut obtineat vim efficaciter irritandi, revocandi, suspendendi &c. tum quia intimatio fieri debet etiam ut *prescripto legum manifestius intellecto, subditi prescripta faciant*, ut diximus num. 104. ex L. *Leges sacratissima*; tum quia prudenter presumi non potest, esse de mente Legislatoris, contractus ex natura rei licitos prius irritare comparatione eos ignoranter celebrantium, quam id debite intimatum sit, ut diximus n. 116. tum quia hic locum omnino habet ratio, & argumentum gravium Doctorum, hanc intimationem requirentium non tantum ad hoc, ut vim obtineat legis obligatio, sed etiam facultatum revocatio, contractuum, & aliarum dispositionum irritatio, ad cavenda Reipublice mala gravissima, de quibus egimus à n. 137.

1172. Ad rationem in contrarium R. negando, quod lex irritans teneat, vel afficiat ignorantes etiam quoad vim inducendi nullitatem in actus eorum, quando ea lex legitime intimata non est, cum sufficienti latitudine temporis, ut ejus notitia, etiam in quantum irritantis, moraliter diffundi possit per communitatem, cui secus agenti nullitas imponitur. Ratio est ex n. 104. Negandum pariter est, quod effectus irritationis emanet à sola lege, seu voluntate Principis *utcumque*, sed solum legitime intimata; secus magis obfutura, quam profutura.

1173. Dices: ergo ante talem intimationem nec producet effectum irritationis, licet Princeps expressis verbis caveat, ac declaret, se velle, ut lex hunc effectum statim operetur à die legis constitutæ, vel in sua residentia promulgatæ. R. vel hanc Principis voluntatem exigit urgens necessitas Reipublice, vel non? si primum; C. illatum; quia tunc privati, quorum actibus, citra poenam, nullitas imponitur, boni communis necessitati posthabendi forent; si secundum, N. illatum propter rationes à n. 1170.

§. V.

An lex irritans actum ipso jure, ut effectum sortiatur, indigeat sententiâ?

1174. **T**Ripliciter se habere potest ad actum aliquem lex illum irritans. 1. si a-

Tom. I.

ctum jam rite factum (*venditionem* v. g. vel *donationem*) subsequatur, ac annullat ob defectum alicujus conditionis non substantialis, sed accidentalis; 2. si actum vel comitetur, vel antecedit, quod fit, si ob solam legis prohibitionem, & in odium transgredientis, irritatio actui imponatur, vel quoad se; vel solum quoad probationem, seu fidem faciendam; demum 3. si actum annullat præcisè propter non servatam formam, etiam inpeccanter, seu citra culpam; quibus positis:

Resp. 1. quod lex irritans, quæ subsequitur, & rescindendò, seu annullandò in poenam irritat actum, aut dispositionem aliquam cæteroquin validam, non producat effectum irritationis ante sententiam, saltè declaratoriam delicti, cujus causâ irritationis poena infligitur; ita Sanchez l. 3. *matr. D. 4. n. 9.* & alij. Nam hoc requiritur, ut lex poenalis effectum suum operetur, ut dicemus n. 1243. sed talis irritatio est poenalis ex n. 1152. ergo. Loquimur autem de casu, quo actus semel validus jure invalidari potest.

Resp. 2. idem dicendum esse in casu legis irritantis, sive antecedit, sive comitetur actum, quoties irritatio supponit culpam, & infligitur in odium transgredientis. Nam in tali casu eodem modo poenalis est. Et constat ex c. *Si Religiosus*, 27. *de elect. in 6.* ubi præcipitur, ut, si Religiosus non obtentâ licentiâ sui Superioris consentit electioni de se factæ extra suum monasterium, *consensus sic prestitus non teneat, & in poenam presumptionis illius electio eadem, ipso facto, viribus vacuetur omnino*; id quod etiam habetur in c. *Novit. 4. de his, quæ sunt à Prelato*, ubi Alexander III. Patriarchæ Hierosolymitano scribens decernit, institutiones, & destitutiones Abbatum, & Abbatissarum, aliarumque personarum Ecclesiasticarum ab ipso factas *sine consilio Fratrum suorum, Canonicorum S. Sepulchri, carere robore firmitatis*.

Resp. 3. quando lex irritat actum aliquem ipso jure (v. g. *testamentum sine debita juris solemnitate conditum*) non censeatur actum invalidum, vel invalidari quoad naturalem obligationem, ante Judicis sententiam; sed tantum quoad probationem externam, & fidem faciendam; adeoque solum quoad forum externum;

L1

ita